

*Ewa Szymanik**

Droga Cypru do strefy euro

Wśród państw, które 1 maja 2004 r. przystąpiły do Unii Europejskiej, Cypr jest krajem wyjątkowym – to jedyne państwo, które od lat jest wewnętrznie podzielone i tylko częścią swego terytorium weszło w skład struktur unijnych. Skomplikowana sytuacja polityczna i do lat 90. pewne trudności gospodarcze nie stanowią jednak, jak się okazało, żadnej bariery we wprowadzaniu wspólnej waluty.

Wyspa Cypr ma strategiczne położenie – na przecięciu szlaków handlowych, u styku trzech kontynentów. W związku z tym jej historia jest bardzo bogata i trudna. Skolonizowana przez Greków i od wieków zamieszkała przez ludność greckojęzyczną, po podboju rzymskim i wprowadzeniu chrześcijaństwa przyjęła prawosławie i, mimo prób katolicyzacji, pozostała przy tym wyznaniu aż do czasu podboju tureckiego w 1573 r. Stosunkowo tolerancyjne rządy Wysokiej Porty nie wywoływały konfliktów na tle narodowościowym, najważniejszą przyczyną wszelkich walk były początkowo głównie złe warunki ekonomiczne. Później sytuacja zaczęła się zmieniać, a główną osią, wzdłuż której przebiegły podziały mieszkańców, była sprawa przynależności politycznej. Grecka większość domagała się przyłączenia wyspy w całości do państwa greckiego (tzw. *énosis*), natomiast mieszkający tam Turcy chcieli podziału terytorialnego i połączenia swojej części z Turcją (idea *taksim*).

Proklamowanie niepodległości Republiki Cypru 16 sierpnia 1960 r.¹ nie zakończyło niestety tych sporów. Przywódcy obu grup narodowościowych starali się zrealizować za wszelką cenę swe idee, co doprowadziło do wybuchu konfliktu i wkroczenia armii tureckiej

* Dr **Ewa Szymanik** – Katedra Teorii Ekonomii, Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie.

¹ *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*, Warszawa 1997.

na północne tereny wyspy 20 lipca 1974 r.² Od tego czasu Cypr jest podzielony. Część turecka, obejmująca 37% powierzchni, od 15 listopada 1983 r. tworzy tzw. Turecką Republikę Cypru Północnego uznawaną za niepodległe państwo jedynie przez Turcję. Pozostałe kraje, w tym także Cypr południowy, traktują ją jako część wyspy pod okupacją turecką.³

Negocjacje prowadzone w sprawie przystąpienia Cypru do Wspólnot Europejskich były utrudnione właśnie przez ten podział. Wniosek o przyjęcie został złożony w 1989 r.,⁴ a okres stowarzyszenia wykorzystano do wzmocnienia powiązań ekonomicznych z tym ugrupowaniem. Status wyspy wywoływał szereg kontrowersji. Grecja domagała się przywrócenia stanu sprzed inwazji i połączenia obu części w jedno państwo. Turcja nie wyrażała na to zgody, naciskana przez przywódcę Turków cypryjskich twierdzącego, że oznaczałoby to zagrożenie życia i mienia mniejszości tureckiej. „Bitwa o Cypr” blokuje także, jako jeden z powodów, choć oficjalnie nieczęsto wysuwany, przyjęcie Turcji do Unii.

Członkiem Unii Europejskiej została tylko południowa część wyspy. Jest to państwo niepodległe, które oficjalnie zrezygnowało z idei *énoxis*, o ustroju republikańskim. Cypr jest małą, rozwijającą się, otwartą gospodarką wolnorynkową, w której dominujący wpływ na tworzenie PKB mają usługi (około 70% PKB). Gospodarka jest mało zróżnicowana strukturalnie, pewien problem stanowi uzależnienie od turystyki – w 2004 r. tworzyła blisko 20% PKB,⁵ należy jednak pamiętać, że jest to sektor niezbyt stabilny. Inne ważne rodzaje usług to: usługi bankowe, finansowe, konsultacyjne, ubezpieczeniowe i związane z sektorem żeglugowym.⁶ Cypr to najbogatszym z nowo przyjętych członków Unii (miernik PKB *per capita* w 2003 r. wyniósł 18 930 euro,⁷ w 2004 r. – 13 800 euro, a w 2005 r.

² Ibidem.

³ Szerzej na temat sytuacji politycznej kraju w: A.Adamczyk, *Cypr. Dzieje polityczne*, Wydawnictwo Akademickie Dialog, Warszawa 2002, s.319.

⁴ G.Bernatowicz, *Szanse Turcji, Cypru i Malty na przystąpienie do Wspólnot Europejskich*, w: *Aspiracje integracyjne państw europejskich nieczłonków Wspólnoty Europejskiej*, materiały seminarium „Integracja zachodnioeuropejska a Europa Środkowo-Wschodnia” nr 6, „Studia i Materiały” nr 66, Polski Instytut Spraw Międzynarodowych, Warszawa, lipiec 1993, s.35.

⁵ <http://www.ue.friko.pl/czlonkowie.html>.

⁶ <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+Cyprem>.

⁷ <http://www.elections2004.eu.int/ep-election/sites/pl/yourvoice/economy.html>.

– 17 900 euro.⁸ Średnia wartość dla UE 25 wynosiła w 2003 r. 11 810 euro⁹).

Głównym partnerem handlowym tej wyspiarskiej gospodarki są kraje Unii Europejskiej (w 2003 r. przypadało na nie w imporcie 56%, w eksporcie 54%,¹⁰ po rozszerzeniu zaś ten udział się zwiększył). Jako ciekawostkę można podać, że mimo znalezienia się w jednym ugrupowaniu, Cypr nie stał się znaczącym partnerem handlowym Polski, zajmuje przedostatnią (przed Malcią) pozycję w naszej wymianie z krajami Unii Europejskiej. Jego udział w polskim eksporcie w 2005 r. wyniósł 0,04%, a w imporcie – 0,01%.¹¹ Dynamika obrotów jest wysoce niestabilna – w 2004 r. osiągnęły 86,3 mln euro (saldo 6 mln), w 2005 r. – 32,9 mln euro (saldo 17,5 mln euro – poprawa wynikała ze znacznego zmniejszenia importu). Znaczący spadek obrotów był spowodowany zmianą koniunktury w przemyśle stoczniowym, co wpłynęło na strukturę towarową polskiego eksportu. Dominująca dotąd grupa „statki kontenerowe” (Cypr należy do tanich bander) została zastąpiona przez wyroby stalowe, kable energetyczne, meble i wyroby przemysłu drzewnego, maszyny i urządzenia mechaniczne oraz wyroby przemysłu papierniczego, a także niewielkie ilości artykułów rolnych, opon i szkła użytkowego. Polska importuje z Cypru głównie owoce cytrusowe, orzechy jadalne, włókna chemiczne cięte, mięso i podroby, nasiona i owoce oleiste, obuwie, wyroby farmaceutyczne i kosmetyki.¹²

Przystąpienie południowej części wyspy do Unii Europejskiej nie rozwiązało problemu podziału kraju, choć z pewnością międzynarodowe naciski spowodowały pewne uelastycznienie postaw obu stron – greckiej i tureckiej – w sprawie wzajemnych kontaktów i współpracy. 16 kwietnia 2003 r. rząd Republiki Cypryjskiej przyjął i zaczął wdrażać pakiet na rzecz korzyści dla Turków cypryjskich¹³ finansowany ze środków międzynarodowych. W wyniku tego programu obecnie ponad 12% tureckiej populacji Cypru pracuje na terenie greckim, co znacząco przyczyniło się do obniżenia tamtejszej stopy bezrobocia (5,6% w 2005 r.¹⁴) i wzrostu zamożności części pół-

⁸ <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+Cyprem>.

⁹ <http://www.elections2004.eu.int/ep-election/sites/pl/yourvoice/economy.html>.

¹⁰ *About Cyprus*, PIO, Republic of Cyprus, 2004, s.133.

¹¹ *Rocznik statystyczny handlu zagranicznego 2006*, GUS, Warszawa 2006.

¹² <http://www.mg.gov.pl/Wspolpraca+gospodarcza+Polski+z+Cyprem>.

¹³ *The Republic of Cyprus, an Overview*, Nicosia 2004, s.20, *About Cyprus*, op.cit., s.40-41.

¹⁴ http://www.parp.gov.pl/kraje_UE/cypr.pdf.

nocnej. Tureccy Cypryjczycy mogą też korzystać z bezpłatnych świadczeń medycznych. Postanowiono rozszerzyć (a właściwie wznowić) handel dobrami całkowicie pochodzącymi z danego obszaru między obydwiema częściami wyspy (szczególnie produktami przemysłowymi z części północnej). Wprowadzono też ułatwienia w ruchu pojazdów zarówno turystycznych, jak i prywatnych oraz zwolnienia z obowiązku rejestracji w rejestrze płatników VAT dla dóbr i usług świadczonych na obszarze Republiki oraz zerową stawkę VAT dla dóbr cypryjskich przekraczających linię demarkacyjną. Sprawozdania Komisji Wspólnot Europejskich¹⁵ mówią o stosunkowo niewielkim wykorzystaniu środków pomocowych przez część turecką oraz o nieznacznym zwiększeniu współpracy gospodarczej i liberalizacji przepływu towarów i osób między obydwiema częściami wyspy, ale kreślą pozytywne prognozy na przyszłość, choć wskazują szereg niedociągnięć. Właściwie poza projektem „*Nicosia Master Plan: The Walled Nicosia*”,¹⁶ którego realizację rozpoczęto w 1979 r. i który ma na celu współpracę w sprawie odnowy wybranych zabytków w obu częściach podzielonego miasta, nie było żadnych wspólnych przedsięwzięć. Dopiero rok 2007 przyniósł ożywienie kontaktów i coraz liczniejsze gesty dobrej woli z obu stron, choć wciąż jeszcze daleko do pełnego unormowania stosunków. Pierwszym znaczniejszym krokiem w dobrym kierunku jest zburzenie mostu nad ulicą Ledra ze strony greckiej, choć prowadzone od lat rozmowy między przywódcami obu części wciąż nie przynoszą bardziej znaczących rezultatów ułatwiających normalne życie.¹⁷

O pewnym nasileniu negocjacji można mówić od momentu, gdy Komisja Wspólnot Europejskich ogłosiła raport, w którym wyraziła

¹⁵ Szerzej na ten temat w: Komunikat Komisji WE z 18.09.2007, zamieszczony na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0536:PL:HTML>,

oraz Komunikat Komisji WE (wersja ostateczna) z 21.09.2007 zamieszczony na: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52007DC0553:PL:HTML>.

¹⁶ *Nicosia Master Plan: The Walled Nicosia*, UNDP „Partnership For the Future”, Nicosia 2006.

¹⁷ Por.: K.Niklewicz, *Turcja otwiera się na Cypr*, „Gazeta Wyborcza”, 8.12.2006, P.Szczerkowski, *Na Cyprze nawet most dzieli*, „Gazeta Wyborcza”, 10.01.2007, P.Szczerkowski, *Jak polityka stoi w poprzek miłości Turka i Greczynki*, „Gazeta Wyborcza”, 30.01.2007, *Grecy zburzyli mur*, „Gazeta Wyborcza”, 10.03.2007, oraz *Cypr: spotkanie przywódców nie przyniosło postępu*, „Gazeta Wyborcza”, 5.09.2007.

pozytywną opinię o wprowadzeniu euro w południowej części Cypru.

Jak wyglądała droga cypryjska do wspólnej waluty?

Środkiem płatniczym na wyspie jest do 1 stycznia 2008 r. funt cypryjski. Od 19 czerwca 1992 r. był powiązany z ecu kursem centralnym: 1 funt cypryjski = 1,7086 ecu, z zakresem wahań $\pm 2,25\%$. 1 stycznia 1999 r. Cypr ogłosił kurs funta wobec euro na tym samym poziomie, co wcześniej wobec ecu, jednakże od 1 stycznia 2001 r. rozszerzył pasmo wahań do $\pm 15\%$ w celu umożliwienia Bankowi Centralnemu absorpcji potencjalnych zaburzeń destabilizujących rynek kapitałowy, który podlegał stopniowo wprowadzanej liberalizacji. Jednocześnie czasowo zachowano węższe granice wahań, by ustabilizować ceny i oczekiwania. Wprowadzenie szerszego pasma zbiegło się z dwiema ważnymi reformami strukturalnymi. Pierwsza dotyczyła zniesienia ustawowego górnego pułapu stopy procentowej, czemu towarzyszyła liberalizacja ograniczeń zaciągania zagranicznych pożyczek średnio- i długoterminowych przez Cypryjczyków. Druga wiązała się z wprowadzeniem nowego procesu określania tak zwanego *fixingu* dla funta cypryjskiego. Od tego czasu kurs funta wobec głównych walut jest określany przez procesy rynkowe.¹⁸

Po przystąpieniu do Unii Europejskiej „Narodowy plan działania dla wprowadzenia euro” został zaakceptowany przez rząd szybko, bo już 29 grudnia 2004 r. Niepewność polityczna, wywołana reakcją na plan Kofiego Annana (większość populacji greckiej głosowała przeciwko likwidacji dzielących wyspę zasieków¹⁹), w połączeniu z pełną poakcesyjną liberalizacją obrotów kapitałowych wywołała pogłoski o możliwej dewaluacji funta, którym Bank Cypru szybko zapobiegł, podnosząc stopy procentowe.

Do ERM II funt cypryjski wszedł 2 maja 2005 r. ze wstępnym kursem centralnym: 1 funt cypryjski = 1,7086 euro, czyli 1 euro = 0,585274 funta cypryjskiego, a 2 listopada 2005 r. Rada Ministrów zaakceptowała 1 stycznia 2008 r. jako datę wprowadzenia nowej waluty na Cyprze.

Warunkiem wejścia do strefy euro jest uczestnictwo przez co najmniej dwa lata w ERM II oraz wypełnienie kryteriów konwergencji określonych w art. 122 ust. 2 Traktatu ustanawiającego Wspólnoty Europejskie. Zgodnie z tym artykułem przynajmniej raz

¹⁸ http://www.centralbank.gov.cy/nqcontent.cfm?a_id=4424 oraz http://www.delcyp.cec.eu.int/en/eu_and_cyprus/cy_acc.htm.

¹⁹ M.Janik, *Unijny taniec z szablami*, „Puls Świata” nr 7/2004.

na dwa lata lub na wniosek państwa członkowskiego objętego derogacją Komisja i Europejski Bank Centralny powinny składać sprawozdania Radzie Unii Europejskiej (w praktyce takie sprawozdanie Komisja składa co pół roku). Cypr złożył taki wniosek 13 lutego 2007 r., a Komisja przedłożyła raport o konwergencji dotyczący Cypru w 16 maja 2007 r.,²⁰ informując w nim o wypełnieniu przez Cypr kryteriów konwergencji.

Pierwszym kryterium, które kandydat do przyjęcia euro musi spełnić, jest kryterium stabilności cen oznaczające, że państwo członkowskie ma trwałą poziomą stabilność cen, a średnia stopa inflacji, odnotowana w ciągu roku poprzedzającego badanie, nie przekracza o więcej niż 0,5 punktu procentowego stopy inflacji trzech państw członkowskich o najbardziej stabilnych cenach. Sposób mierzenia inflacji określa specjalne rozporządzenie Rady Wspólnot Europejskich.²¹

W okresie 12 miesięcy, do marca 2007 r. włącznie, trzema państwami o najbardziej stabilnych cenach były Finlandia, Polska i Szwecja, ze stopami inflacji wynoszącymi odpowiednio 1,3%, 1,5% i 1,6%. W sprawozdaniu Komisji i Europejskiego Banku Centralnego jako wartość referencyjną przyjęto średnią arytmetyczną tych stop inflacji i powiększono ją o 0,5 punktu procentowego. Obliczona w ten sposób wartość referencyjna dla 12 miesięcy wyniosła 3%.

Wymaganie długotrwałości procesu zakłada, że satysfakcjonujące zmniejszenie inflacji musi ściśle odpowiadać raczej zachowaniom kosztów początkowych i innych czynników wpływających na strukturę tworzenia się cen niż wpływowi czynników tymczasowych. Dlatego badanie zgodności konwergencji zawiera oszacowanie czynników podlegających inflacji i perspektyw średnioterminowych. Ocenia się też, czy kraj ma szansę na utrzymanie wartości referencyjnej w przyszłości.²²

Dla Cypru średnia stopa inflacji dla 12 miesięcy utrzymywała się poniżej wyznaczonej średniej od sierpnia 2005 r. Dla ostatniego roku wyniosła 2%, czyli była niższa od wymaganej. Nie jest to ni-

²⁰ Convergence Report 2007 on Cyprus, May 2007, zamieszczony na: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2007/cyprus_ee507en.pdf.

²¹ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2494/95 z 23.10.1995 r. dotyczące zharmonizowanych wskaźników cen konsumpcyjnych, O.J., L 257, 27.10.1995.

Rozporządzenie zmienione rozporządzeniem (WE) nr 1882/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady, O.J., L 284, 31.10.2003.

²² 2006/627/WE, Dz.Urz. UE, L 256, 20.09.2006.

czym nadzwyczajnym, gdyż inflacja na Cyprze od lat jest niska, chociaż ulega wahaniom z uwagi na podatność niewielkiej i otwartej gospodarki na międzynarodowe szoki cenowe. Wzrost inflacji do około 6% wiosną 2000 r. był wywołany głównie wzrostem cen energii i żywności, a zimą 2003 r. – podwyżką stawek VAT i akcyzy, które musiały zostać dostosowane do warunków unijnych.

Inflacja mierzona według indeksu HICP (Zharmonizowanego Indeksu Cen Konsumpcyjnych) z wykluczeniem energii i nieprzetworzonej żywności od 2004 r. nie przekraczała 1%. Umiarkowana inflacja bazowa sugeruje małe oddziaływanie oddolnych presji inflacyjnych, co wynika z ujemnej luki podażowej i niskiego wzrostu jednostkowych kosztów pracy, które udało się ostatnio ograniczyć dzięki otwarciu rynku pracy i napływowi licznych pracowników z zagranicy oraz wysokiej dyscyplinie płac w sektorze publicznym i prywatnym. Poziom inflacji w średnim okresie będzie zależeć między innymi od zmian cen energii, towarów importowanych, ograniczenia możliwej presji popytowej oraz wzrostu stawek VAT na niektóre produkty wynikającego z dostosowania do przepisów unijnych.²³

Drugim kryterium, również przez Cypr wypełnionym, było kryterium dotyczące sytuacji budżetowej, czyli redukcji deficytu poniżej 3% PKB. Według wymagań traktatowych przekroczenie tego limitu jest dopuszczalne tylko w sytuacji, gdy nastąpiło z przyczyn nadzwyczajnych i ma charakter przejściowy lub gdy wysoki w przeszłości wskaźnik uległ znacznemu zmniejszeniu i zbliży się do wymaganych 3%.

11 lipca 2006 r. Rada uchyliła wobec Cypru decyzję o istnieniu nadmiernego deficytu.²⁴ Wprawdzie w 2003 r. deficyt sektora rządowego wzrósł gwałtownie do 6,3% PKB, ale w następnych latach znacząco spadł, osiągając 1,5% PKB w 2006 r. w następstwie wprowadzenia silnej korekty fiskalnej. Prognoza Komisji z wiosny 2007 r. przewiduje zamknięcie roku 2007 na poziomie niemal niezmiennego deficytu (1,4% PKB). Rada wezwała Cypr do kontroli wydatków emerytalnych i wprowadzenia dalszych reform w dziedzinie emerytur i systemu opieki zdrowotnej, by poprawić długookresową stabilność finansów publicznych i realizować przewidzianą w programie ścieżkę konsolidacji fiskalnej.²⁵

²³ Convergence Report 2007 on Cyprus, May 2007, op.cit.

²⁴ 2006/627/WE, DzUrz UE, L 256, 20.09.2006.

²⁵ Convergence Report 2007 on Cyprus, May 2007, op.cit.

Oprócz redukcji deficytu budżetowego wspomniane kryterium obejmuje też stosunek zadłużenia publicznego do PKB – nie może ono przekraczać 60% PKB, a jeśli jest wyższe, powinno wykazywać tendencję malejącą i w zadowalającym tempie zbliżać się do wyznaczonego poziomu. Cypryjskie zadłużenie publiczne rosło w latach 2000–2004, lecz maleje od 2005 r. W 2006 r. spadło do 65,3% PKB i zgodnie z prognozą Komisji z wiosny 2007 r. będzie nadal maleć, osiagając w 2007 r. 61,5% PKB. Komisja uznała więc, że Cypr spełnił to kryterium.

Kolejne kryterium dotyczy stabilności kursu walutowego. Waluta musi być stabilna, to znaczy nie może zostać zdewaluowana w stosunku do walut innych krajów Unii Europejskiej ani też być powodem poważniejszych napięć na rynku walutowym przez co najmniej dwa lata przed dokonaniem oceny.

Jak już wspomniano, Cypr należy do ERM II od 2 maja 2005 r. i od tego momentu kurs utrzymywał się blisko kursu centralnego, nie ma też oznak istnienia potencjalnych źródeł presji na kurs walutowy, co oznacza wysoką stabilność cypryjskiej waluty, a także wypełnienie tego kryterium.

Czwarte kryterium konwergencji bierze pod uwagę wysokość długoterminowej stopy procentowej, mierzonej na podstawie dziesięcioletnich obligacji skarbowych, która w ciągu roku poprzedzającego ocenę nie może być wyższa o więcej niż 2 punkty procentowe od średniej stopy obowiązującej w trzech państwach członkowskich o najbardziej stabilnych cenach. Obliczona wartość referencyjna dla 12 miesięcy, do marca 2007 r. włącznie, wyniosła 6,4%.

Cypr wypełnił to kryterium, gdyż w ciągu roku poprzedzającego marzec 2007 r. przeciętna długoterminowa stopa procentowa wyniosła 4,2%, czyli kształtowała się poniżej stopy referencyjnej, co zresztą miało miejsce już od listopada 2005 r.

Zgodność prawna to piąte kryterium. Jest to zgodność ustawodawstwa krajowego, w tym statutu krajowego banku centralnego, z artykułami 108 i 109 Traktatu o WE oraz ze Statutem Europejskiego Systemu Banków Centralnych. Istniejące jeszcze w 2006 r. niezgodności usunęła ustawa zmieniająca ustawy o Centralnym Banku Cypru przyjęta przez parlament 15 marca 2007 r. i tego samego dnia wprowadzona w życie. Niektóre jej przepisy zaczną funkcjonować dopiero w momencie wprowadzenia euro. Ustawa ta w szczególności uchyliła lub zmieniła szereg artykułów, by uwzględnić rolę i kompetencje przypisane w Traktacie Europejskiemu Bankowi Centralnemu, Europejskiemu Systemowi Banków Central-

nych i Radzie WE. Zawiera też zmiany dotyczące przepisów polityki pieniężnej, operacji i instrumentów pieniężnych ESBC, prowadzenia operacji walutowych i emisji banknotów oraz bilonu.

W raporcie badano też dodatkowe czynniki, takie jak integracja rynków produktów i finansowego oraz wahania bilansu płatniczego. Gospodarka cypryjska jest silnie zintegrowana z unijną, co nie jest niczym zaskakującym, zważywszy wynikające z historii silne powiązania z Wielką Brytanią i Grecją, a także z innymi państwami członkowskimi. W szczególności dotyczy to stosunków handlowych i zagranicznych inwestycji bezpośrednich oraz powiązań systemu finansowego. Deficyt na rachunku bieżącym rósł w ciągu ostatnich trzech lat i w 2006 r. osiągnął 5,9% PKB. W tym samym okresie deficyt połączonych rachunków, bieżącego i kapitałowego, wynosił 5,9% PKB. Sytuacja na rachunku obrotów bieżących odzwierciedla duże rozbieżności w handlu netto dobrami i usługami. Tradycyjnie znaczące nadwyżki w handlu usługami nie pokryły w pełni bardzo dużego deficytu w handlu dobrami oraz ujemnego salda dochodów. Od strony finansowej napływ netto bezpośrednich inwestycji zagranicznych pokrył znaczną część salda rachunku obrotów bieżących.²⁶

Komisja w swym raporcie uznała Cypr za kraj spełniający warunki konwergencji i gotowy do przyjęcia euro. Od maja 2006 r. prowadzona jest też kampania informacyjna na temat nowej waluty, podano już do publicznej wiadomości harmonogram wymiany pieniądza.²⁷ A jak wygląda przygotowanie Cypryjczyków do przyjęcia nowej waluty?

1. Pewną wskazówką może być stopniowe, acz wciąż zbyt wolne, pogłębianie się współpracy między północną a południową częścią wyspy – turecka lira jest słabą walutą, a stopniowa integracja obu gospodarek, przelamująca dotychczasową izolację regionu, stwarza szansę poprawy sytuacji materialnej mieszkańców części tureckiej. Proces dochodzenia do euro wymaga spełnienia kryteriów konwergencji, które wymuszają szereg reform, w dłuższej perspektywie mających ustabilizować gospodarkę, a to jest potrzebne zarówno północnemu Cyprowi, jak i kandydującej do Unii Europejskiej Turcji. Już dziś w północnej części wyspy euro jest walutą chętnie przyjmowaną w miejscach turystycznych.²⁸ Oznacza to, iż

²⁶ Ibidem.

²⁷ Harmonogram jest zamieszczony na:
<http://www.ecb.int/bc/euro/changeover/cyprus/html/index.pl.html>.

²⁸ Badania własne.

w przyszłości również na północy euro może się stać walutą krajową.

2. Zdaniem pani ambasador Republiki Cypru w Polsce jej kraj jest zainteresowany wprowadzeniem nowej waluty, ułatwiającej rozwój przedsiębiorczości na wyspie, silnie powiązanej z krajami Unii Europejskiej, i już od dawna jest przygotowany do jej wprowadzenia.²⁹

3. Badanie przeprowadzone przez The Gallup Organization na zlecenie Komisji Europejskiej, dotyczące postępów w przygotowaniu do wprowadzenia nowej waluty, pokazało, że dla cypryjskich przedsiębiorców jest to wyzwanie, ale raczej pozytywne. Tylko 19% respondentów miało negatywne nastawienie (badanie przeprowadzone na próbie 350 firm).

Tabela 1. Konsekwencje wprowadzenia euro dla przedsiębiorstw cypryjskich w długim okresie (w procentach)

Oczekiwane skutki	bardzo pozytywne	pozytywne	żadnych konsekwencji	negatywne	bardzo negatywne	brak zdania
	4	33	20	17	2	24

Źródło: Badanie Komisji Europejskiej „Eurobarometr” realizowane w 2007 r.³⁰

Tabela 2. Przygotowania do wprowadzenia euro (w procentach)*

Wybór koordynatora		Dokładny plan przyjęcia euro w przedsiębiorstwie		Ustalenie zakresu szkoleń		Dostosowanie sprzętu komputerowego		Poinformowanie personelu		Określenie wpływu euro na projekty gosp.	
tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie	tak	nie
24	74	25	74	31	63	38	59	39	61	40	53

* Wyniki nie sumują się do 100, pominięto „brak odpowiedzi”.³¹

Źródło: jak w tabeli 1

²⁹ <http://www.biznespolska.pl/gazeta/article.php?cityid=wroclaw&contentid=132344>.

³⁰ D.Cholewińska, *Cypryjskie firmy przygotowują się do euro*, tekst zamieszczony na: <http://www.nbportal.pl/pl/np/euro/aktualnosci/przygotowania-do-przyjecia-euro-przez-cypr-przedsiębiorców>.

³¹ Ibidem.

4. Wprowadzenie euro w wielu krajach spowodowało wzrost cen. Na pytanie o tego typu działania tylko 28% badanych firm odpowiedziało, że dokona wymiany walut dokładnie po wyznaczonym kursie, 39% planuje zaokrąglić ceny w górę lub w dół, a 16% deklaruje zaokrąglenie w górę. Tego właśnie obawiają się zwykli obywatele, wskazując przykłady już zaistniałe na Cyprze oraz sytuację w innych krajach, zwłaszcza w Grecji, z którą Cypr ma silne powiązania kulturowe. Jeden z użytkowników Internetu pisze: *„Normalna cena biletu do kina to 4 funty cypryjskie. Dziś zapłaciłem 4,39. (...) Moją uwagę przyciągnął nowy cennik, gdzie 4,39 funta cypryjskiego odpowiadało ładnemu 7,5 euro. (...) Zdecydowałem się kupić małą butelkę wody. I znów niespodzianka. Zamiast zwykłych 50 centów, na rachunku było 59 centów.”*³² Czyżby zatem owe 39% firm jednak zdecydowało się na zaokrąglenie cen w górę?

Gospodarka cypryjska jest silna i nic nie wskazuje, by nawet owe podwyżki miały nią zachwiać w jakiś znaczący sposób. Jednocześnie jest to gospodarka mała i dość jednostronnie rozwinięta, głównie w sektorze turystycznym, podatnym na koniunkturę, w przeciwieństwie do znacznie bardziej wszechstronnej Polski. Jeżeli Cypryjczycy nie obawiają się euro, to dlaczego Polacy mieliby się bać?

Abstract

Cyprus on its way towards the Euro zone

The article shows the Cypriot way towards the adoption of new currency – Euro, presenting the principal political and economic problems resulting from the division of the island into two parts.

The article reveals how the convergence criteria are fulfilled, quotes opinions of the public and investors about expected problems of price increases.

³² <http://mamchenkov.net/wordpress/2007/09/08/the-touch-of-euro>, wpis z 8.09.2007.